

ЧАРЛЗ ДИКЕНС

БЛАГОРОДНИТЕ БЕДНЯЦИ

Превод от английски: Пепа Дочева, 1984

chitanka.info

Има определени видове хора, които, колкото и да е странно, принадлежат единствено на нашата столица. Тук човек ги среща по улиците всеки ден, но другаде — не; те като че ли виреят единствено на лондонска почва и са сякаш неизменна част от големия град, както димът и опушените сгради. Можем да подкрепим мисълта си с безброй примери, но в настоящия разказ ще се спрем само на един вид, който е известен с точното и изразително определение „благородни бедняци“.

Бедни хора има, бог е свидетел, навсякъде, а благородните не са по-рядко явление извън Лондон, отколкото в него, но тази комбинация от двата вида — бедност и благородство — е така определено местна, както статуята на Чезринг Крос (*Статуята на Чезринг Крос — конна статуя на Чарлс I Стюарт в центъра на Лондон, издигната през 1674 г.*) или помпата на Олдгейт. Освен това трябва да отбележим, че само мъжете могат да имат вид на благородни бедняци; една жена е или мръсна и окъсана в най-лошия случай, или чиста и спретната, колкото и беден да е външният ѝ вид. Един много беден мъж, който, както се казва, „е виждал и по-добри дни“, е мръсен и изпокъсан и същевременно прави отчаяни опити да изглежда добре.

Ще се опитаме да обясним какво разбираме, като казваме „благородни бедняци“. Ако видите някой, който се разхожда бавно по Друри Лейн или пък подпира гръб на някой стълб на Лонг Ейкър с ръце в джобовете на окъсания си панталон, целият в мазни петна и чиито крачоли, доста широки около бутушите, са украсени с по един кант от страни, а също в палто с ярки копчета, което някога е било кафяво, и с шапка с прекалено извита периферия, килната над дясното му око — не го съжалявайте. Той не е благороден бедняк. Неговите любими занимания включват „дружните веселби“ в някоя четвърторазрядна кръчма или пък седенето на задния ред в някой затънт театър; той притежава вродена антипатия към всякакъв вид работа и се познава отблизо с няколко актьори-мимове от по-големите театри. Но ако срещнете на някоя задна уличка забързан човек, който се движи колкото се може по-близо до къщите, четиридесет-петдесетгодишен, облечен в изтърган, ръждивочерен стар костюм, който така се е излъскал от много употреба, че изглежда като намазан с восък, а крачолиите му са опънати с ластици под стъпалата, отчасти от суета и отчасти за да придържат старите му обувки да не се изхлузват; ако освен това забележите, че жълтеникавобялата му кърпа е закопчана

внимателно с игла, така че да скрива скъсаната му риза отдолу, и че на ръцете си има останки от стари ръкавици от боброва кожа — можете да го смятате за благороден бедняк. Един-единствен поглед към нещастното му лице и плахото му изражение, говорещо за осъзната бедност, ще накара сърцето ви да изтръпне от болка — разбира се, ако не сте философ или професор по политическа икономия.

По едно време ни преследваше един благороден бедняк — през деня беше телом и духом пред очите ни, а нощем — в съзнанието ни. Дори героят на сър Уолтър Скот от неговата „Демонология“ не е бил подложен на по-жестоко гонение от въображаемия си спътник в черно кадифе, както ние от нашия приятел, облечен със същия цвят дрехи. Той привлече вниманието ни за първи път с това, че седеше срещу нас в читалнята на Британския музей и което го отличаваше още повече, бяха неизменните две благородно-окъсани книги пред него — два овехтели тома, с подгънати страници и проядени от молци корици, които някога са били красиви. Всяка сутрин, когато часовникът удареше десет, той вече беше на стола си; следобед напускаше последен и когато си тръгваше, приличаше на човек, който няма представа къде другаде да потърси топлина и тишина. Седеше в читалнята по цял ден, колкото се може по-близо до масата, за да прикрие липсата на копчета на сюртука си, и грижливо оставяше шапката до краката си, където си мислеше, че е скрита от хорските погледи.

Около два часа започваше да дъвче френска кифличка или хлебче за едно пени, като не ги изваждаше решително, за да ги изяде наведнъж като човек, който съзнава, че просто закусва, а си отчупваше малки хапки, както бяха в джоба му, и ги поглъщаше крадешком. Той знаеше прекалено добре, че това в същност беше обядът му.

Когато видяхме този беден човек за първи път, мислехме, че е невъзможно външният му вид да се влоши повече. Даже стигнахме в представите си дотам, че размишлявахме върху възможността той да се появи в приличен костюм, закупен на старо. Още нищо не бяхме видели — с всеки изминал ден човекът се скъсваше все повече. Когато копчетата на жилетката му изпопадаха едно по едно, той започна да закопчава сюртука си, а когато едната страна на сюртука му стигна до същото положение, започна да го закопчава на другата му страна. Видът му беше малко по-бодър в началото на седмицата, отколкото в

края, защото кърпата му, макар и пожълтяла, не беше чак толкова мръсна, но при цялата си беднотия той нито веднъж не се появи без ръкавици или ластици на панталона. В това състояние изкара още една-две седмици. Накрая едно от копчетата на гърба на сюртука падна, след което и самият мъж изчезна и ние си помислихме, че е умрял.

Една седмица след това седяхме на същата маса и когато спряхме поглед на празния му стол, несъзнателно се замислихме за това как ли е напуснал този свят. Чудехме се дали се е обесил, или се е хвърлил под някой мост — дали наистина беше мъртъв, или просто го бяха арестували, — когато самият той се появи и сложи край на догадките ни. Беше претърпял някаква странна метаморфоза и мина през средата на залата по начин, който показваше, че напълно съзнава добрата промяна във външния си вид. Беше необяснимо. Дрехите му имаха хубав, наситен черен цвят и въпреки всичко приличаха на старите, даже самите кръпки, които ни бяха така добре познати, си стояха на място. Шапката също — никой не беше в състояние да обърка формата на неговата шапка, която се разширяваше към върха. От дълга употреба тя беше придобила червеникавокафяв оттенък, но сега беше черна като сюртука. Изведнъж истината блесна пред очите ни — те бяха „възобновени“. Измамна течност е този синьочерен възобновител, наблюдавали сме действието му върху мнозина благородни бедняци. Той подлъгва жертвите си да придобият за кратко време високо самочувствие, което ги подтиква да закупят нов чифт ръкавици, евтина вратовръзка или някоя друга незначителна дреболия. Може да повдигне духа им за една седмица, но накрая го подтиска повече и от преди. Така беше и в нашия случай — краткотрайното самочувствие на нещастния човечец се снижаваше пропорционално на изтъркването на „възобновителя“. Коленете на панталоните, лактите на палтото и всички шевове започнаха заплашително да избледняват. Шапката отново зае мястото си под масата, а собственикът ѝ започна както преди да се промъква тихо до мястото си.

Измина една седмица в непрекъснати мъгли и дъждове. Накрая „възобновителят“ напълно избледня и благородният бедняк повече не се опита да показва подобрение във външния си вид.

Трудно е да посочим определено място в града, където благородните бедняци се срещат най-често. Виждали сме ги около

сградите на адвокатските сдружения. Срещат се и в района на Холбърн между осем и десет часа сутринта, а ако някой по-любопитен отиде в Съда за неплатежоспособни длъжници, ще открие доста много такива екземпляри както сред зрителите, така и сред действащите лица. Когато и да сме ходили на Борсата, винаги сме попадали на един или друг благороден бедняк и често сме се чудили каква работа могат да имат хора като тях на такова място. Те седят там с часове, като се подпират на големите си изпочупени и мръсни чадъри или пък дъвчат бисквити. Никой не ги заговаря и те не заговарят никого. Като се замислим, си спомняме, че веднъж на Борсата видяхме двама благородни бедняци да разговарят, но опитът ни дава право да твърдим, че това е било изключение, предизвикано от предложение за щипка енфие или друга любезност от този род.

Не по-малко трудно е да посочим къде точно живеят тези хора или да се опитаме да изброим професиите им. Делови отношения сме имали само с един благороден бедняк, гравьор пияница, който живееше във влажна стаичка в новостроящата се част на Камдън Таун, на една полуулица-полутухларна, близо до канала. Благородният бедняк може да не работи нищо, но може да бъде търговски агент по зърнените храни или въглищата, търговец на вина, инкасатор на дългове, помощник-комисионер, разорен адвокат. Може да бъде и най-долнопробен чиновник или най-дребен дописник в някой вестник. Не знаем дали нашите читатели са срещали по улиците тези хора така често, както ние, но сме убедени, че окаяният бедняк — независимо дали за бедите му трябва да виним самия него или другите, който съзнава нищетата си и напразно се опитва да я прикрие, е едно от човешките същества, заслужаващи най-голямо съжаление. Ето такива хора, с някои изключения, са благородни бедняци.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.